

«ایران» از پشت صحنه شکست مذاکرات اوپک و غیراوپک گزارش می دهد

بازی نفتی با حاصل جمع صفر؟

عطیه لیاف خبرنگار

خود آزاد هستند. برخی کارشناسان می گویند که این جمله آغاز جنگ تولیدکنندگان نفت بود.

از آن روز تاکنون قیمت نفت خام بیش از ۱۶ دلارافت کرده وبه کانال ۳۶ دلار رسیده است. در این میان عربستان هم تخفیف های فروش نفت را شروع کرده و همین موضوع منجر به یک جنگ قیمتی در بازار نفت شده است. اما آیا همه چیز اتفاقی بود؟

▪ **برداشت اول، فقط یک اشتباه استراتژیک بود**

در نگاه نخست، به نظر می رسد که اوپک و غیر اوپک که در صدر آنها عربستان و روسیه قرار می گیرند، دچار یک بی برنامه گی و سوءتفاهم شدند و همین موضوع باعث شد مذاکرات کاهش تولید نفت خام به شکست بخورد.

روس ها زمانی که دبیرخانه اوپک را ترک می کردند، عربستان را مقصر این وضع دانستند و گفتند که اوپک در حال «باج گیری» از ماست. اما آیا عربستان به عنوان تولیدکننده ای که نقش راهبری اوپک را دارد، مسیر را اشتباه انتخاب کرده بود؟ برخی تحلیلگران بازارنفت براین باورند.

پیش از اجلاس، بارها گفته شده که کشورهای تولیدکننده نفت غیراوپک و به عبارت دقیق تر روسیه (چون روسیه راهبری این گروه از کشورها را در همکاری با اوپک در دست دارد)، کاهش های قبلی تولید را کافی می دانند. بخصوص کاهش اخیر یعنی یک میلیون و هفتصدهزار بشکه نفت که تا پایان ماه مارس اعتبار دارد و برای فصل دوم سال ۲۰۲۰ می توانست ادامه داشته باشد.

آنها می گفتند که با توجه به زودگذر بودن ویروس کرونا و اثرگذاری موقت آن بر بازارنفت نیازی به کاهش بیشتر نیست. اما با اصرار اوپک بر کاهش بیشترتولید، توافق قبلی یعنی کاهش ۱.۷ میلیون بشکه ای هم که ۱۸ روز دیگر اجرای آن به پایان می رسد، تمدید نشد و این امر، شکست اوپک را بزرگتر کرد. از این رو برخی کارشناسان بی تدبیری عربستان را عامل شکست مذاکرات می دانند. اما تحلیلگران دیگری نیز هستند که معتقدند

این وضعیت به هیچ وجه ناشی از بی تدبیری نبوده است.

▪ **برداشت دوم، روسیه به دنبال انتقام** در مقابل برخی تحلیلگران روسیه را مقصر می دانند و می گویند که نوک وزیر انرژی ای کشور با برنامه از پیش تعیین شده یا به جلسه گذشته داده و عرضه نفت هم باید محدود شود تا دوباره تعادل به بازار بازگردد. اما پس از این اجلاس اعلام شد که اوپک با کاهش ۱.۵ میلیون بشکه تولید روزانه نفت موافق است واز این میزان یک میلیون بشکه سهم اوپک و نیم میلیون بشکه سهم غیر اوپک خواهد بود. در این نشست حتی درباره سهم کشورهای عضو از کاهش یک میلیون بشکه صحبت نشد و قرار شد ابتدا ببینند که آیا روسیه شرط را می پذیرد یا خیر و سپس سراغ سهمیه ها بروند.

در نهایت اوپک در بیانیه پایانی نشست فوق العاده ۱۷۸ خود اعلام کرد که با توجه به گسترش ویروس کرونا، کاهش تولید این سازمان و متحدانش باید تا پایان سال ۲۰۲۰ میلادی تمدید شود.

اما در روز جمعه (۶مارس) وزیر انرژی روسیه که تازه از مسکو ومشورت با رئیس جمهوری خود بازگشته بود، گفت اندام ساز مخالف خود را کوک کرد و با مخالفت این کشور به عنوان بزرگترین تولیدکننده غیرعضو، ساعت ها مذاکرات دوجانبه و چندجانبه میان اوپکی ها و غیراوپکی بی نتیجه ماند. به طوری که هشتمین نشست مشترک با ۳ ساعت تأخیر برگزار شد اما کوتاه بود. زمانی که الکساندر نواک، وزیر انرژی روسیه ساختمان دبیرخانه اوپک در وین اتریش را ترک می کرد، چند جمله به زبان آورد و ماشه جنگ را کشید. نوک میان خبرنگاران اعلام کرد که از ماه آوریل هیچ توافقی برای کاهش تولید نفت وجود ندارد و همه به میل

به نقل از مؤسسه انرژی اینتلیجنس نوشته است.

البته نرسی قربان یک سناریو دیگر را نیز عنوان می کند. او می گوید: «از سوی دیگر ممکن است که از دید کشورهای تولیدکننده نفت ارزان جلورکود در امریکا را بگیرد و با کاهش قیمت بنزین در آن کشور به انتخاب مجدد آقای ترامپ کمک کند و در این مورد با او به توافقی رسیده است.»

▪ **برداشت سوم، روس ها در حال ضربه زدن به سعودی هستند**

در مقابل، تعدادی از کارشناسان بر این باورند که روسیه با مخالفت خود بر سر راه خصوصی سازی شرکت آرامکو سعودی سنگ اندازی کرده است. عرضه سهام آرامکو بزرگترین شرکت نفتی دنیا، در قیمت های کنونی برای سعودی صرف ندارد و اکنون روند خصوصی سازی متوقف شده است.

اینکه آیا روس ها می خواهند منابع مالی در دسترس سعودی را کاهش

دهند یا خیر؟ گمانه مهمی است که در عالم سیاست ونفوذ عربستان در کشورهای دیگر نیز اثر خواهد داشت. در یک نگاه کلی، بخش انرژی ۳۰ درصد ازتولید ناخالص داخلی روسیه و ۶۰ درصد صادرات آن را تشکیل می دهد. اما برای عربستان سعودی، نفت ۵۰ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۷۰ درصد از درآمدهای صادراتی را تأمین می کند. ذخایر رسمی روسیه ۵۶۰ میلیارد دلار است و اجازه می دهد این کشور ۱۰ سال با قیمت نفت حدود ۲۵ تا ۳۰ دلار در هر بشکه دوام بیاورد. اما ذخایر عربستان ۵۰۰ میلیارد دلار است و اگر این کشور هزینه هایش را به طور جدی کاهش ندهد، به بحران اقتصادی بر خواهد خورد. البته ناگفته نماند که عده ای نیز می گویند روس ها فقط می خواهند سهم بازار خود را افزایش دهند و چون اقتصاد مقاومی دارند، قیمت ها برای آنها مانعی محسوب نمی شود.

▪ **برداشت چهارم، پای امریکادر میان است**

بسیاری معتقدند تولید نفت امریکا

۳

یک تا دو میلیون بشکه در روز نسبت به ۱۳.۱ میلیون بشکه ای که در حال حاضر تولید می شود، کاهش می یابد. اما این کشور از کاهش تولید و ورشکستگی شرکت های نفتی خود چندان ناراحت نیست. چراکه انتخابات ۲۰۲۰ امریکا در پیش است و هرچه انرژی و سوخت مصرفی ارزان تر باشد، احتمال برد دونالد ترامپ در انتخابات بیشتر خواهد بود. حتی عده ای معتقدند که امریکا با روسیه یا عربستان و بویژه با سعودی ها در این باره مذاکراتی داشته است.

در این خصوص، فریدون مجلسی کارشناس بین المللی انرژی می گوید: «طی ژانویه وفوریه سال جاری میلادی در آستانه اجلاس فوق العاده اوپک و اوپک پلاس، جارد کوشرن داماد پرزیدنت ترامپ چهار بار از عربستان و دیگر کشورهای منطقه دیدار کرد. برپایی جنگ سهم بازار و قیمت با روسیه هم شاید از قبل طراحی شده بود. این جنگ بخش مهمی از توان اقتصادی کشورها را درگیر می سازد.»

▪ **این روند کاهشی قیمت ها ادامه دارد؟**

اگرچه قیمت نفت خام روز گذشته بیش از دو دلار افزایش یافت و به محدوده ۳۶.۷۶ دلار در بشکه تا زمان تنظیم این گزارش رسید، اما ناظران بازار به روند قیمت ها خوشبین نیستند. از روز جمعه روند قیمت نفت نزولی شده است و قیمت ها بیش از ۱۶ دلار طی دو جلسه معاملات بازارها سقوط کرد. اکنون برخی از مؤسسات و بانک های دنیا دست به بازنگری در پیش بینی های خود برای متوسط قیمت نفت خام در سال ۲۰۲۰ زده اند. برای مثال بانک انگلیسی بارکلیز با استناد به شکست سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) در قانع کردن متحدان خود برای تشدید کاهش تولید و همچنین افزایش عرضه نفت عربستان در ماه آوریل سال ۲۰۲۰ میلادی با وجود ضعف تقاضای جهانی، برآورد خود را از قیمت نفت در این سال کاهش داده است. به گزارش روتترز، «این بانک برآورد خود از میانگین قیمت شاخص نفت خام برنت در سال ۲۰۲۰ میلادی را به ۴۳ دلار و برآورد قیمت شاخص دبیوتی آی امریکا را به ۴۰ دلار کاهش داد. این درحالی است که پیش از این بارکلیز پیش بینی کرده بود میانگین قیمت شاخص نفت خام برنت در سال جاری میلادی، ۵۹ دلار و میانگین قیمت شاخص دبیوتی آی امریکا، ۵۴ دلار خواهد بود.» در همین حال بانک امریکایی گلدمن ساکس پیش بینی کرده که شیوع ویروس کرونا و «جنگ قیمتی» ممکن است قیمت نفت خام را به ۲۰ دلار برای هر بشکه برساند. خبرگزاری مارکت واج، می نویسد: «بازخورد منفی ناشی از پایین آمدن قیمت نفت سبب کند شدن رشد اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت و در پی آن نگرانی از میزان تقاضای نفت می شود؛ و سرانجام می تواند قیمت نفت را به ۲۰ دلار برای هر بشکه برساند.» این مساله حتی فراتر از برابری قدرت خرید یک بشکه نفت خام است. مسأله ای که به اقتصاد جهان و بویژه کشورهای نفت خیز ضربه خواهد زد. بزرگترین ضربه را هم تولیدکنندگان بزرگ نفت خام جهان از جمله روسیه و عربستان و امریکا خواهند خورد. ضمن اینکه سرمایه گذاری در تولید نفت غیر متعارف نیز در قیمت های کنونی بشدت کاهش خواهد یافت. این شرایط می تواند «فشار مالی هنگفت» بر شرکت های حفاری نفت شیل و دیگر شرکت های فعال در طرح های پر هزینه برداشت نفت وارد کند. اکنون بسیاری از شرکت های نفتی جهان به مرز ورشکستگی رسیده اند. ادامه ی توقف این روند در گرو کشف واکسن ویروس کرونا و بسته شدن پرونده آن در جهان، از سرگیری مذاکرات برای کاهش عرضه نفت به بازار و توقف جنگ قیمتی نفت است که عربستان به راه انداخته است. غیراوپک دست به کار نشوند، احتمال با دادن تخفیف های ویژه به مشتریان خود اضافه کرده و حجم فروش نفت خود را برای ماه آوریل افزایش داده است.

۱ به نظر می رسد که اوپک و غیر اوپک که در صدر آنها عربستان و روسیه قرار می گیرند، دچار یک بی برنامه گی و سوءتفاهم شدند و همین موضوع باعث شد مذاکرات کاهش تولید نفت خام به شکست بخورد

۲ با اصرار اوپک بر کاهش بیشتر تولید، توافق قبلی یعنی کاهش ۱.۷ میلیون بشکه ای هم که ۱۸ روز دیگر اجرای آن به پایان می رسد، تمدید نشد و این امر، شکست اوپک را بزرگتر کرد

۳ برخی تحلیلگران روسیه را مقصر می دانند و می گویند که نواک وزیر انرژی این کشور با برنامه از پیش تعیین شده یا به جلسه گذاشته بود و می خواست که به هر طریقی توافق کاهش تولید نفت غیراوپک با اوپکی ها را از بین ببرد تا با افزایش عرضه نفت خام، شکل گیری جنگ قیمتی و افت شدید قیمت ها از امریکا انتقام بگیرد

۴ برخی معتقدند که روسیه در حال پاسخ دادن به تحریم خط لوله نورد استریم ۲ توسط امریکا بوده است. به این ترتیب که با توقف توسعه نفت شیل می خواهد اقدامی تلافی جویانه انجام دهد

۵ اینکه آیا روس ها می خواهند منابع مالی در دسترس سعودی را کاهش دهند یا خیر؟ گمانه مهمی است که در عالم سیاست ونفوذ عربستان در کشورها دیگر نیز اثر خواهد داشت

۶ عده ای نیز می گویند روس ها فقط می خواهند سهم بازار خود را افزایش دهند و چون اقتصاد مقاومی دارند، قیمت ها برای آنها مانعی محسوب نمی شود

۷ بسیاری معتقدند تولید نفت امریکا یک تا دو میلیون بشکه در روز نسبت به ۱۳.۱ میلیون بشکه ای که در حال حاضر تولید می شود، کاهش می یابد

۸ الکساندر نواک وزیر انرژی روسیه می گوید که این کشور می تواند تولید نفت خود را ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار بشکه در روز در کوتاه مدت افزایش دهد و ظرفیت افزایش تولید تا ۵۰۰ هزار بشکه در روز را هم دارد

۹ یکی از سناریوهای دیگری که اکنون از زبان تحلیلگران می توان شنید؛ این است که تولید کنندگان نفت خام به دنبال تحریک تقاضای نفت برای وارد کردن شوک احیایی به رشد اقتصادی جهان هستند

نتیجه بسته شدن چاه ها و کاهش فعالیت دکل های حفاری در میادین غیرمتعارف، دولت امریکا ارائه کمک دولتی به شرکت های نفتی دیگر با بحران مالی را بررسی می کند. کنار هم قرار دادن این دو موضوع گمانه زنی ها درباره همکاری عربستان و امریکا را به واقعیت نزدیک تر می کند.

▪ **برداشت پنجم، کمک به تقاضا مهم تر از قیمت**

اگرچه وزارت انرژی امریکا اعلام کرده که به دلیل افت شدید قیمت ها، طرح فروش ۱۲ میلیون بشکه نفت از ذخایر نفت استراتژیک دولت متوقف شده است. اما نه روسیه، نه عربستان و نه امریکا؛ هیچ کدام سیگنالی به بازار نفت نمی فرستند که نشان دهد ۳ تولیدکننده بزرگ نفت خام می خواهند برای احیای قیمت نفت در بازار اقدامی انجام دهند. حتی شنیده می شود که شاهزاده عبدالعزیز بن سلمان، وزیر نفت عربستان در حال حاضر علاقه ای به اجلاس دوباره با روسیه در آینده نزدیک ندارد.

همگی به دنبال بازارهای جدید با ابزار جنگ قیمتی هستند. عربستان این جنگ را کلید زده است و در ماه آوریل بشکه های نفت خام بیشتری را با تخفیف به بازار سرازیر می کند. الکساندر نواک وزیر انرژی روسیه نیز می گوید که این کشور می تواند تولید نفت خود را ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار بشکه در روز در کوتاه مدت افزایش دهد و ظرفیت افزایش تولید تا ۵۰۰ هزار بشکه در روز را هم دارد.

شرکت های روسیه در حال بررسی دوباره طرح های سرمایه گذاری و تولید خود هستند چون دیگر قرار نیست به قرارداد کاهش تولید اوپک و متحدانش پایبند باشند. یکی از سناریوهای دیگری که اکنون از زبان تحلیلگران می توان شنید؛ این است که تولیدکنندگان نفت خام به دنبال تحریک تقاضای نفت برای وارد کردن شوک احیایی به رشد اقتصادی جهان هستند. به عبارت دیگر تقاضا برای نفت خام که در نتیجه جنگ تجاری امریکا و چین در سال ۲۰۱۹ و شیوع ویروس کرونا در ۲۰۲۰ با افت شدید مواجه شده بود، از رشد تقاضا برای انرژی معانت می کرد و اکنون قیمت های پایین نفت خام می تواند این تقاضا را تا اندازه ای افزایش دهد.

دوباره وضعیت ناخوشایند تقاضای نفت، آژانس بین المللی انرژی (IEA) اعلام کرده که برای نخستین بار از سال ۲۰۰۹ میلادی تاکنون، به دلیل ویروس کرونا شاهد کاهش تقاضای نفت خواهیم بود. سی ان ان در این خصوص نوشت: در این گزارش آمده است که در بدترین حالت ممکن - اگر شیوع ویروس کرونا همچنان در جهان گسترش یابد و نیاز چین به نفت با تغییری نکند - رشد تقاضای جهانی نفت خام ممکن است به ۷۳۰ هزار بشکه در روز برسد، بدان معنا که آژانس بین المللی انرژی برآورد خود درباره رشد تقاضا برای نفت خام را نسبت به برآورد پیشین یعنی رقم ۸۲۵ هزار بشکه، ۹۰ هزار بشکه دیگر هم کاهش داده است.

اما سناریو حمایتی تولیدکنندگان از میزان تقاضا نیز مانند باقی، نوعی تحلیل محتمل است. باقیمنظر ماندن نفت سبب کند شدن رشد اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت و در پی آن نگرانی از میزان تقاضای نفت می شود؛ و سرانجام می تواند قیمت نفت را به ۲۰ دلار برای هر بشکه برساند.» این مساله حتی فراتر از برابری قدرت خرید یک بشکه نفت خام است. مسأله ای که به اقتصاد جهان و بویژه کشورهای نفت خیز ضربه خواهد زد. بزرگترین ضربه را هم تولیدکنندگان بزرگ نفت خام جهان از جمله روسیه و عربستان و امریکا خواهند خورد. ضمن اینکه سرمایه گذاری در تولید نفت غیر متعارف نیز در قیمت های کنونی بشدت کاهش خواهد یافت. این شرایط می تواند «فشار مالی هنگفت» بر شرکت های حفاری نفت شیل و دیگر شرکت های فعال در طرح های پر هزینه برداشت نفت وارد کند. اکنون بسیاری از شرکت های نفتی جهان به مرز ورشکستگی رسیده اند. ادامه ی توقف این روند در گرو کشف واکسن ویروس کرونا و بسته شدن پرونده آن در جهان، از سرگیری مذاکرات برای کاهش عرضه نفت به بازار و توقف جنگ قیمتی نفت است که عربستان به راه انداخته است. غیراوپک دست به کار نشوند، احتمال با دادن تخفیف های ویژه به مشتریان خود اضافه کرده و حجم فروش نفت خود را برای ماه آوریل افزایش داده است.